

journalisten, schreef in mei '42, toen hij naar Australië onderweg was, uit San Francisco aan de directeur van Aneta-New York en aan Slotemaker, dat hem gebleken was, 'dat vrijwel elke Amerikaan overtuigd is, dat Nederlands-Indië aan zijn bevolking nauwelijks enige perspectieven bood.'¹ Ook bij een gezaghebbend blad als de *New York Times* leefden dergelijke denkbeelden. Van Kleffens kreeg dat in februari '42 te horen, toen hij lunchte met de hoofdredactie. 'Op te merken viel', noteerde hij,

'een zekere neiging om wel wat te gevoelen voor de onmiddellijke en algehele onafhankelijkheid der Aziatische volkeren na de oorlog; ik ben daar uitvoerig tegen ingegaan, wijzend op derzelver gebrek aan bestuursgevaren in de zin van 'good government', en de noodzaak hen te beschermen tegen ingekankerde eigen tekortkomingen als dobbelzucht en nepotisme, weshalve althans in Nederlands-Indië een leidende hand voorlopig onontbeerlijk.'²

Een betoog als dit maakte weinig indruk – daarvoor ging het tezeer in tegen wat in Amerika in brede kringen gedacht werd. Toen van Kleffens vier maanden later opnieuw in New York was, voerde hij een lang gesprek met Slotemaker, die hem er op wees, dat de Amerikaanse 'publieke opinie', aldus van Kleffens in zijn reisverslag, 'ten aanzien van Ned. Indië voor allerlei oplossingen voelt (de een nog gekker dan de ander, en reikend van onafhankelijkheid tot een Nederlands mandaat), maar bepaald *niet* voor terugkeer van Ned. Indië als deel van ons koninkrijk.'³

Waarschuwingen in die geest werden ook door van der Plas aan van Mook in Londen doorgegeven en in augustus '42 achtte Sitsen, die in Indië hoofd van de afdeling Nijverheid bij Economische Zaken was geweest en in juli samen met Hart en Honig Londen had verlaten, zich verplicht, van Mook 'enkele illustraties' te berichten:

'Een Italiaans-Amerikaanse chauffeur, waarmee ik een praatje maak als hij me naar [het vliegveld] La Guardia rijdt: 'Ja, ik ben Amerikaan. Toen ik twee jaar was, hierheen gekomen. Broers zijn in Italië, waren geen 'citizen' en vechten nu.'⁴ Waar komt u vandaan? *Netherlands-East-Indies! I know*, dat is immers een rijk

¹ Brief, 17 mei 1942, van G. A. van Bovene aan de directeurs van Aneta-New York en van het *Netherlands Information Bureau* (ARA, MK, M 44, O 12, o.A). ² Van Kleffens: 'Reisverslag Ver. Staten (jan.-maart 1942)', p. 33 (13 febr. 1942). ³ A.v.: 'Reisverslag Ver. Staten (juni-augustus 1942)', p. 13 (22 juni 1942). ⁴ In Mussolini's legers.